

דף פ' ע"ב

בגמ': רב מילתא בעלמא הוא דעבד ליה לשמואל משום
ההוא מעשה דלטייה.

האדר"ת (חשבונות של מצוה רס"ט) דן אי יש חיוב מצד
כבוד כהונה להקדים כהן בכניסה.

והעיר דאי נימא דיש מצוה להקדים כהן להכנס, א"כ למה
הוצרכה הגמרא לומר דרב מילתא בעלמא הוא דעבד
ליה לשמואל, והא י"ל בפשיטות דרב לא עייל משום דשמואל
כהן היה (עי' מגילה כב.), והיה רב חייב להקדישו משום
"וקדשתו". ודחה לפי מה דמבואר במגילה (כב.) דרב קרי
בכהני, דשמואל היה כייף ליה, וע"כ י"ל דמשו"ה גם לא
היה צריך רב להקדימו לכניסה כדי לקדשו.

★ ★

בגמ': שמואל לא עייל קמיה דרב אסי רב אסי לא עייל
קמיה דרב אמרי מאן נתרח נתרח שמואל ונתי
רב ורב אסי ונתרח רב או רב אסי רב מילתא בעלמא
הוא דעבד ליה לשמואל משום ההוא מעשה דלטייה
אדבריה רב עליה.

בבן יהוידע הקשה טובא בביאור מאמר זה, דמאי נפקא מינה
מהאי עובדא דמייתי תלמודא כאן, ולא עוד אלא דחכמי
התלמוד שקלו וטרו דנתרח רב או רב אסי והוצרכו לתרץ
דרב מילתא בעלמא הוא דעבד ליה לשמואל, דמאי נפקא לן
מן קושיות ותרוצים אלה, וכי הלכות הן או מקראות הן,
שצריך לנו להבין טעמייהו, ועוד, בלאו האי תרוצא דגמרא
נמי אין נראה התחלה לקושיא זו דמקשי תלמודא ונתרח רב
אסי, כי כיון דצריך למתרח חד מנייהו, מאי חזית דמתרח רב
אסי ולא מתרח שמואל, דאדרבה רב אסי גדול משמואל הוא,
דהא לא עייל שמואל מקמיה, וגם רב הוא גדול ודאי משמואל,
ומזכירין בכוליה תלמודא רב קמיה שמואל. ועל כן נראה ודאי
דלא הביא תלמודא האי עובדא ושקלא וטריא דעבדי בה,
אלא בא ללמדינו בזה איזה דין והלכה בענין אחד.

והנה החיד"א בפתח עינים, ציין על המאמר לעיין בספר
בתי כהונה חלק ב' סימן ב', ושם הביא ספק של המגן
אברהם (סוף סימן רי"א), והניחו בצריך עיון, ויש להרחיב
את הדברים.

וכתב הגה"ק מצאנז-קלויזנברג זצ"ל בשו"ת דברי יציב (יו"ד
ס' קצ"ט וסי' ר"ג) על פי מה דהביא החיד"א במדבר
קדמות (אות פ' אות י') מסורת מפי זקנים שאיש אשר יקיים
מצות פדיון הבן, ינצל הבכור מפגעי חולי ילדים, ויחי' ויגדל
והי' לאיש. ובס' חסידים (סי' של"ד) מעשה בבחור שהי' נוטה
למות וצעק תפרוני, ונתנו לכהן ה' סלעים וחי. ואי' ממהר"א
גאלאנטי שלהשטן יש שנאה על ישראל על שנהרג כל בכור
בארץ מצרים, לכן רוצה להרוג כל בכור, וצריך לפדותו ממנו
בה' סלעים, וזהו בי ישוע הבן, שעל ידי הפדיון הבן הרי
הוא נושע וניצול ממות לחיים ומצוה לרוחה.

וזהו דקאמר עוד בסוגיין אדהכי והכי אתי שונרא קטע ידי'
דינוקא, והיינו מחמת ששהו הפדיון הבן אירע באמת
היזק זה לאותו תינוק, ואעפ"כ נפק רב ודרש חתול מותר
להורגו, דמזיק הוא בטבע.

וכתב עוד שזה הטעם שאומרים בשעת הפדיון: "זה תחת
זה זה חילוף זה כו' ויכנס זה הבן לחיים כו'", ומקורו
מספר החינוך (מצוה רצ"ב), והיינו כנ"ל שהפדיון הבן מצילו
להבכור ממות לחיים.

★ ★

ויש להוסיף בזה מהסיפור המובא מהרה"ק רבי נפתלי
מראפשיץ זי"ע, שהיתה אשה אחת שבאה לפניו והיתה
האשה הזאת נדרכאה ושבורת לב מחמת בנה החולה שכבר
נטה למות ואף אותו הביאה עמה וביקשה שיברכו, וכך אמר
לה רבי נפתלי - 'אע"פ שאין דרכי לדבר כזאת ולגלות מסתורין,
מ"מ אען ואומר לך כי בנך שבכור הוא מעולם לא נפדה
אצל כהן וזו סיבת חוליו'. וכבר מצינו כן בספר חסידים (סימן
שלד) וכן כותב החיד"א ב'מדבר קדמות' (מערכת פ' אות י')
- מסורת בידינו מפי זקנים שקבלו מהקדמונים, כי איש אשר
יקיים פדיון בנו הבכור כדין וכו', יהיה בטוח שבנו יחיה
וינצל מפגעי חולי הילדים ויגדל ויהיה לאיש. ועיין בהקדמת
הזוה"ק (חלק א דף יד) - למעבד פורקני לבריה לקשרא ליה
בחיין.

ואולי משום זה מבואר בקידושין (דף כט ע"א) תנו רבנן,
הוא לפדות ובנו לפדות הוא קודם לבנו, כיון דפדיון
מציל מפגעי מחלות, זה נכנס בגדר "וחי אחיך עמך" שחיך
קודמין, ולפיך הוא קודם לבנו.

(וללוי אמר)